

ΜΝΗΜΕΙΩΔΕΙΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ

στα ελληνικά μνημεία unesco

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ

8

► συντελεστές έργου

ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ

Αναστασία Λαζαρίδου, Δρ Αρχαιολόγος, Επίτιμη Προϊσταμένη Διεύθυνσης Αρχαιολογικών Μουσείων, Εκθέσεων & Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων
Νικολέττα Σαραγά, Αρχαιολόγος, Αναπληρώτρια Προϊσταμένη Διεύθυνσης Αρχαιολογικών Μουσείων, Εκθέσεων & Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων

ΣΥΛΛΗΨΗ-ΙΔΕΑ

Ανδρομάχη Κατσελάκη, Δρ Αρχαιολόγος, Προϊσταμένη Τμήματος Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων & Επικοινωνίας, ΔΑΜΕΕΠ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΒΛΕΨΗ-ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Ανδρομάχη Κατσελάκη

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΡΑΞΗΣ

Νικήτας Γεωργιόπουλος, Αρχαιολόγος, ΤΕΠΕ, ΔΑΜΕΕΠ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ-ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Αθηνά Παπαδάκη, Αρχαιολόγος, MSc Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων, ΤΕΠΕ, ΔΑΜΕΕΠ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ-ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Σπήλιος Πίστας, Γραφίστας, ΤΕΠΕ, ΔΑΜΕΕΠ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ/ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ

Ελευθερία Βλάχου, Αρχαιολόγος-Μουσειολόγος
Αθηνά Παπαδάκη

ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΝΤΥΠΩΝ

Ειρήνη-Μαργαρίτα Καλομοίρη, Γραφίστρια-Μουσειολόγος
Βασίλης Δημόπουλος, Γραφίστας, ΤΕΠΕ, ΔΑΜΕΕΠ
Σπήλιος Πίστας, Γραφίστας, ΤΕΠΕ, ΔΑΜΕΕΠ
Ειρήνη Χαραλαμπίδη, Γραφίστρια, ΤΕΠΕ, ΔΑΜΕΕΠ

ΕΡΕΥΝΑ-ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΕΝΤΥΠΩΝ

Ιωάννης Βαξεβάνης, Αρχαιολόγος Βυζαντινών & Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων
Ελευθερία Βλάχου
Νικήτας Πάσσαρης, Δρ Αρχαιολόγος Βυζαντινών & Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων
Αθηνά Παπαδάκη

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΝΤΥΠΩΝ

Ιωάννης Βαξεβάνης
Αθηνά Παπαδάκη

ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

Εφορεία Αρχαιοτήτων Δωδεκανήσου

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

Translix USCS IKE

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

Radiant Technologies: Ανδρέας Σαντρουζάνος
Σπήλιος Πίστας

ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Pressius Arvanitidis

► ευχαριστίες

Άννα-Μαρία Κάσδαγλη, Αρχαιολόγος, ΕΦΑ Δωδεκανήσου

Ευχαριστούμε το Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη για τη δωρεάν χρήση του εικονογραφικού υλικού από την ιστοσελίδα www.travelogues.gr

ISBN 978-960-386-607-7

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Το ελληνικό Υπουργείο Πολιτισμού διατηρεί τα πνευματικά δικαιώματα επί των απεικονιζόμενων αρχαίων και επί των φωτογραφιών και ο Οργανισμός Διαχείρισης & Ανάπτυξης Πολιτιστικών Πόρων εισπράττει τα τέλη δημοσίευσης αυτών (©ΥΠΠΟ-ΟΔΑΠ). Χρησιμοποιούνται επίσης εικόνες με copyright ©UNESCO, ©Wikimediacommons, ©OUR PLACE The World Heritage Collection. Διαφορετική προέλευση εικόνων αναφέρεται στην ενότητα προέλευση εικόνων. Απαγορεύεται η οποιαδήποτε μερική ή ολική ανατύπωση χωρίς την άδεια του εκδότη.

Copyright © 2023 Υπουργείο Πολιτισμού

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Πολιτισμού

Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων
και Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Διεύθυνση Αρχαιολογικών Μουσείων,
Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων
Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και Επικοινωνίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το έργο συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», ΕΣΠΑ 2014-2020.

Η μεσαιωνική πόλη της Ρόδου

Δέκα Βήματα μέχρι...

1

Εδώ υπήρχε ένα από τα επτά θαύματα του αρχαίου κόσμου.

Ο Κολοσσός ήταν το γιγάντιο άγαλμα του θεού Ήλιου που δέσποζε στο λιμάνι της πόλης¹, σπημένο στο αρχαίο ιερό του θεού Ήλιου.

2

Η είσοδος του κύριου λιμανιού έκλεινε με μία μεγάλη αλυσίδα.

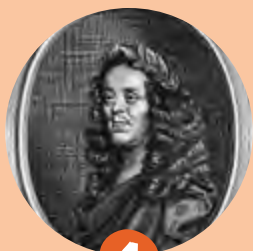
Η αλυσίδα ένωνε τους δύο ισχυρούς πύργους του μεσαιωνικού λιμανιού.

3

Είναι «πράγματι η πόλη του ήλιου που της ταιριάζει η θεϊκή ομορφιά»².

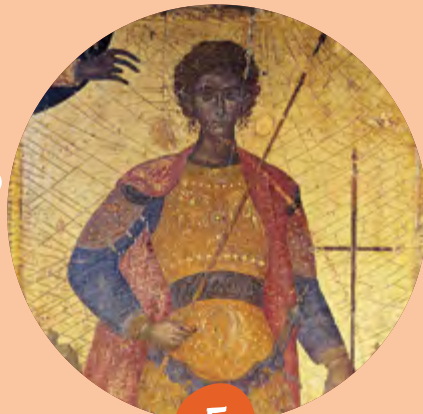
Κτισμένη με το ιπποδάμειο ρυμοτομικό σύστημα, η αρχαία πόλη διέθετε ισχυρά τείχη, ευρείς δρόμους, που οριοθετούσαν ισομεγέθη οικοδομικά τετράγωνα, και υπόγειο υδρευτικό και αποχετευτικό σύστημα³.

4

Η κατάκτηση της πόλης από τους Οθωμανούς το 1522 συντάραξε την Ευρώπη και αποτέλεσε ακόμη και θέμα όπερας.

«Η πολιορκία της Ρόδου» του William Davenant (1656) θεωρείται η πρώτη αγγλική όπερα.

5

Εδώ γνώρισε μεγάλη διάδοση από τον 14ο και εξής αιώνα η λατρεία του αγίου Φανουρίου.

6

Η παπική εκκλησία παραχωρούσε συγχωροχάρτια προς πώληση, ένα μέρος από τα έσοδα των οποίων διατίθενταν για την ενίσχυση των οχυρώσεων της πόλης.

7

Πολλά εμβλήματα των ιπποτών σώζονται στα τείχη και τα μεσαιωνικά κτήρια της πόλης⁴.

Τα εμβλήματα αυτά αποτελούν πολύτιμη μαρτυρία για την ασφαλή χρονολόγησή των μνημείων της πόλης και την οικοδομική δραστηριότητα που ανέπτυξαν οι ιδιοκτήτες τους.

8

Στους μεσαιωνικούς χρόνους ήταν μία χαρακτηριστική καστροπολιτεία της Μεσογείου.

Η πόλη διέθετε λαμπρά κοσμικά και εκκλησιαστικά κτήρια, γοτθικής και αναγεννησιακής αρχιτεκτονικής.

...την Ρόδο!

9

Εδώ έγινε το 1856 ο μεγαλύτερος σεισμός στην Ελλάδα, μεγέθους 8,2 Ρίχτερ.

Η ιστορία της Ρόδου σημαδεύεται από ισχυρότατους σεισμούς που προκάλεσαν μεγάλες καταστροφές. Ο Κρητικός λόγιος Ιωάννης Πλουσιδνός περιγράφει και παλιρροϊκό κύμα (τσουνάμι) που έπληξε την πόλη της Ρόδου κατά τον σεισμό του 1481.

10

Αποτελεί μία από τις καλύτερα διατηρημένες οχυρωμένες πόλεις—λιμάνια του Αιγαίου.

Οι οχυρώσεις και τα λαμπρά μνημεία της ιπποτικής Ρόδου προκαλούσαν το θαυμασμό των ξένων περιηγητών.

Η μεσαιωνική πόλη της Ρόδου...

Η πόλη των Ιπποτών

ΤΙ;

- Μεσαιωνική οχυρωμένη πόλη – λιμάνι του Αιγαίου.

ΠΟΥ;

- Περιφερειακή Ενότητα Ρόδου, Περιφέρεια Νότιου Αιγαίου.

ΠΟΤΕ;

- 1309: κατάκτηση από τους Ιωαννίτες Ιππότες.
- 1522: κατάκτηση από τους Οθωμανούς.

τι λένε οι αριθμοί:

800 στρ.

Η ΕΚΤΑΣΗ

η έκταση της οχυρωμένης πόλης
(ισή με 112 γήπεδα ποδοσφαίρου)

8.000

ΚΑΤΟΙΚΟΙ

στην ιπποτική πόλη

6.375 τ.μ.

Η ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ

του παλατιού του Μεγάλου Μαγίστρου

3.500 μ.

Η ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ

των τειχών

...στον κατάλογο της UNESCO!

Η ένταξη στον Κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO έγινε με βάση τα παρακάτω κριτήρια:

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ
ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΝΤΑΞΗΣ: 1988

κριτήριο ii

Τα τείχη της Ρόδου, μίας πόλης που για μεγάλο διάστημα παρέμεινε απόρρητη, δείχνουν την επίδραση της Δύσης στη στρατιωτική αρχιτεκτονική της Ανατολικής Μεσογείου.

κριτήριο iv

Η παλαιά πόλη της Ρόδου, με τα φράγκικα, βυζαντινά και οθωμανικά κτήρια, αποτελεί ένα μοναδικό σύνολο οχυρωμένου οικισμού με σημαντικά κοσμικά και θρησκευτικά μνημεία.

κριτήριο V

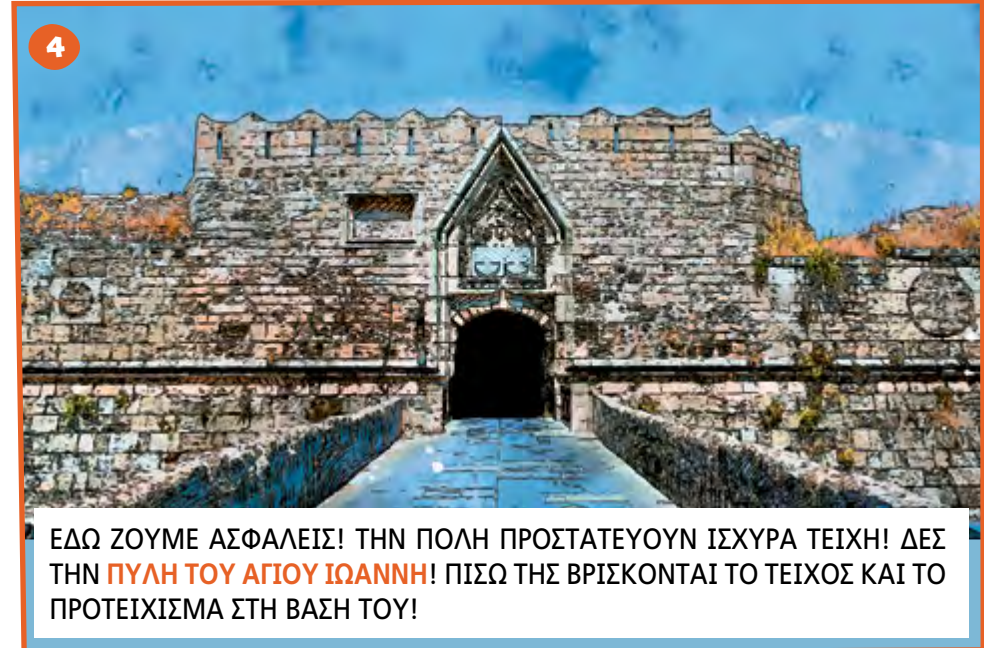
Η Ρόδος, κτισμένη στο βόρειο άκρο του νησιού, αποτελεί ένα από τα ωραιότερα αστικά κέντρα της γοθικής περιόδου στην Ανατολική Μεσόγειο. Το κύριο λιμάνι της παλαιότερα κοσμούσε ο Κολοσσός, έργο του Χάρητος του Λίνδιου, ένα από τα επτά θαύματα του κόσμου.

56
ΙΠΠΟΤΙΚΑ
ΚΑΣΤΡΑ

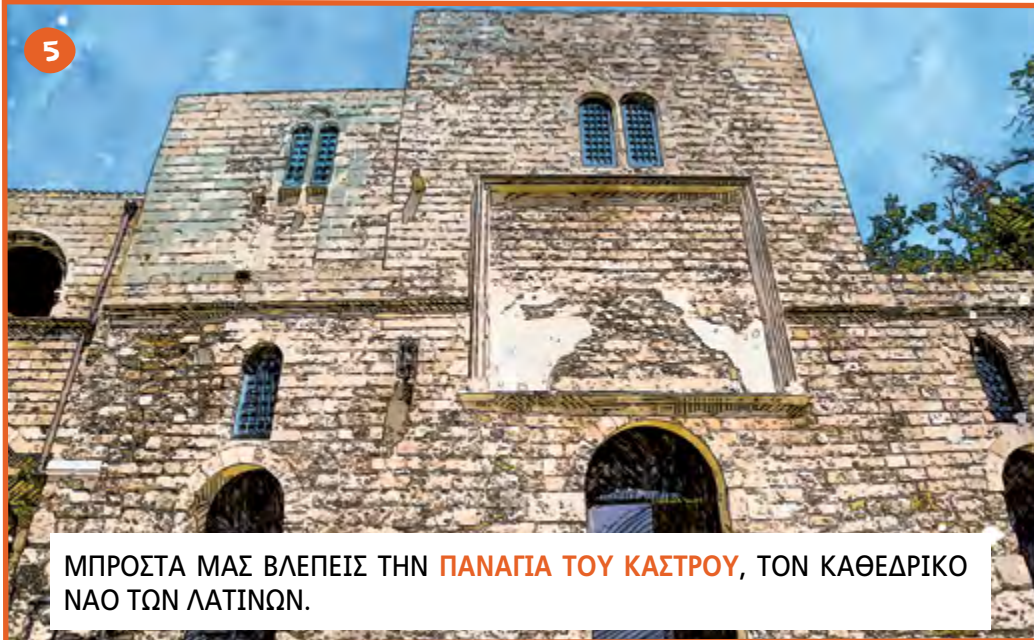
στα Δωδεκάνησα

1. Γενική άποψη της πόλης.

Περιδιαβαίνοντας στη μεσαιωνική πόλη...

...της Ρόδου με τον γραμματέα Γουλιέλμο!

Το περιβάλλον...

Μυρτιές και λεμονιές, λεβάντες και ρόδα ...οι κήποι της Ρόδου

Η μεσαιωνική πόλη της Ρόδου φημιζόταν για τους πανέμορφους κήπους της, σημαντικά τοπόσημα στην πόλη. Οι περισσότεροι αποτελούσαν χώρους αναψυχής, χωρίς να αποκλείεται η παραγωγή προϊόντων, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση του κήπου του Νέου Νοσοκομείου, όπου καλλιεργούνταν συστηματικά φαρμακευτικά βότανα.

Οι περιηγητές αναφέρονται με θαυμασμό στα οπωροφόρα δέντρα, τα εξωτικά ζώα και τα αγάλματα που στόλιζαν τον περίφημο κήπο που ίδρυσε ο μεγάλος μάγιστρος Pierre d'Aubusson (1476–1503) κοντά στο Μεγάλο Παλάτι.

2. Hartmann Schedel, Ξυλογραφία της μεσαιωνικής Ρόδου, 1493.

3. Ο κήπος του Νέου Νοσοκομείου.

...και το τοπίο

- Η πόλη της Ρόδου βρίσκεται στο βορειότερο τμήμα του νησιού, όπου διαμορφώνονται πέντε φυσικά λιμάνια.
- Η καίρια γεωγραφική της θέση, κοντά στα μικρασιατικά παράλια και στο σταυροδρόμι των θαλάσσιων δρόμων ανάμεσα σε Ανατολή με Δύση και Βορρά με Νότο, συνέβαλε αποφασιστικά στην ανάδειξή της σε σημαντικό εμπορικό σταθμό και λιμάνι της Μεσογείου, ήδη από τους αρχαίους χρόνους.
- Το τοπίο είναι απaráμιλλου φυσικού κάλλους, όμως η συνεχής κατοίκηση και τα συνεχόμενα οικοδομικά έργα αλλοίωσαν καθοριστικά το φυσικό ανάγλυφο του εδάφους και το τοπίο.

Πράσινες λεπτομέρειες

Οι Ιωαννίτες Ιππότες εισήγαγαν στη Ρόδο την καλλιέργεια του ζαχαροκάλαμου και οργάνωσαν την παραγωγή και διακίνηση της ζάχαρης, πολυτίμου προϊόντος στα μεσαιωνικά χρόνια.

Η Ρόδος στον χρόνο

42 π.Χ.

Πολιορκία και άλωση της Ρόδου από τον Ρωμαίο συγκλητικό Γάιο Κάσσιο Λογγίνο.

314 μ.Χ.

Η Ρόδος αποτελεί την πρωτεύουσα της *Επαρχίας των νήσων* που υπάγεται στη *Διοίκηση της Ασιανής*.

305–304 π.Χ.

Ανεπιτυχής πολιορκία της Ρόδου από τον Μακεδόνα στρατηγό Δημήτριο τον Πολιορκητή.

408 π.Χ.

Ίδρυση της πόλης της Ρόδου μετά από τον συνοικισμό των τριών αρχαίων πόλεων Λίνδου, Καμίρου και Ιαλυσού. Η Ρόδος γνωρίζει μεγάλη ακμή κατά τους ελληνιστικούς χρόνους (323–42 π.Χ.) και εξελίσσεται σε μία από τις λαμπρότερες ελληνικές πόλεις.

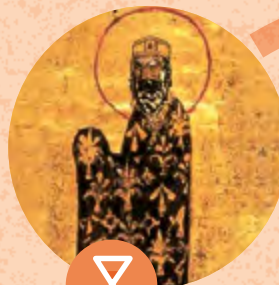
αρχές 6ου αι. μ.Χ.

Η Ρόδος εξακολουθεί να αποτελεί πρωτεύουσα της βυζαντινής *Επαρχίας των νήσων* και γνωρίζει μεγάλη ακμή.

653/654 μ.Χ.

Ληπλασία της Ρόδου από τον εμίρη της Συρίας Μωαβία, μετέπειτα πρώτο χαλίφη της δυναστείας των Ομεϊσάδων της Δαμασκού (661–680 μ.Χ.).

1082

Παραχώρηση εμπορικών προνομίων στους Βενετούς από τον βυζαντινό αυτοκράτορα Αλέξιο Α΄ Κομνηνό (1081–1118) και εγκατάσταση στη Ρόδο βενετικού εμπορικού σταθμού.

β' μισό 7ου αι. μ.Χ.

Η πόλη της Ρόδου αποκτά ισχυρά τείχη. Από τα τέλη του 7ου αιώνα η Ρόδος ανήκει στο βυζαντινό ναυτικό θέμα (διοικητική περιφέρεια) των *Καραβησιάνων*—μεταγενέστερο θέμα των *Κιβυραιωτών*.

1230

Υπαγωγή της Ρόδου στην αυτοκρατορία της Νίκαιας. Το 1278 το νησί παραχωρείται από τη βυζαντινή αυτοκρατορία σε κουρσάρους.

1309, 15 Αυγούστου

Κατάληψη της Ρόδου από τους Ιωαννίτες Ιππότες.

1444

Πολιορκία της Ρόδου από τους Μαμελούκους της Αιγύπτου.

1522

Μετά από πεντάμηνη πολιορκία ο τεράστιος, υπό την ηγεσία του Οθωμανού Σουλτάνου Σουλεϊμάν του Μεγαλοπρεπούς, στρατός καταλαμβάνει τη Ρόδο, ενώ οι Ιωαννίτες Ιππότες εγκαταλείπουν οριστικά το νησί.

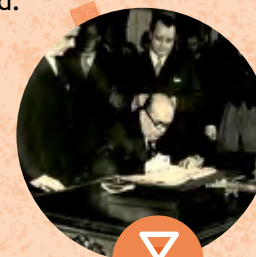
1480, 23 Μαΐου–18 Αυγούστου

Πολύμηνη πολιορκία της Ρόδου από τον Οθωμανό σουλτάνο Μωάμεθ Β΄ Πορθητή.

1912–1947

Κατάληψη των Δωδεκανήσων από τους Ιταλούς και πολύχρονη Ιταλοκρατία στα Δωδεκάνησα.

1948, 7 Μαρτίου

Ενσωμάτωση των Δωδεκανήσων στο ελληνικό κράτος, σε συνέχεια της Συνθήκης των Παρισίων, με την οποία η Ιταλία παραχωρεί τα Δωδεκάνησα στην Ελλάδα (1947, 10 Φεβρουαρίου).

1960

Κήρυξη της μεσαιωνικής πόλης ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο.

1988

Εγγραφή στον Κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO.

Μορφές μέσα στους αιώνες

Κυβερνήτες, πολιορκητές και λόγιοι από Δύση και Ανατολή διαμόρφωσαν με τον δικό τους τρόπο τη ζωή και την πορεία του νησιού ως σταυροδρόμι των πολιτισμών.

ΜΕΓΑΛΟΙ ΜΑΓΙΣΤΡΟΙ

Οι περισσότεροι από τους μεγάλους μαγίστρους, δηλαδή τους λατίνους διοικητές της Ρόδου, διακρίθηκαν για τη μετριοπαθή και συνετή πολιτική τους απέναντι στον γηγενή πληθυσμό.

Juan Fernandez de Heredia
(1310–1396)

Ικανότατος πολεμιστής και πολιτικός, διακινητής και παραγγελιοδότης πολύτιμων βιβλίων, ο λόγιος από την Αραγωνία ήταν ο εμπνευστής της σύνταξης της πρώτης ιστορίας (corpus) για τον ελληνικό χώρο.

ο Pierre d'Aubusson
(1423–1503)

από την Ωβέρνη της Γαλλίας, υπήρξε ένας από τους σημαντικότερους μάγιστρους της Ρόδου. Μετά την επιτυχή απόκρουση των Οθωμανών το 1480, χειροτονήθηκε καρδινάλιος το 1489 και αργότερα λεγάτος της Ασίας. Ο ίδιος, ως μηχανικός, φρόντισε για την ενίσχυση των οχυρώσεων της Ρόδου.

Πολλοί επίσης ανέπτυξαν σημαντική οικοδομική δραστηριότητα, ενώ συνέβαλαν στην καλλιέργεια των τεχνών και των γραμμάτων.

ΟΘΩΜΑΝΟΙ ΠΟΛΙΟΡΚΗΤΕΣ

Μωάμεθ Β΄
(1432–1481)

Το 1480 ο στρατός του σουλτάνου που 27 χρόνια πριν είχε κατακτήσει την Κωνσταντινούπολη, πολιορκήσε με σφοδρότητα για τέσσερις μήνες την πόλη της Ρόδου. Χάρη στη γενναία αντίσταση του μεγάλου μαγίστρου Pierre d'Aubusson και των αμυνόμενων, η πολιορκία κατέληξε σε αποτυχία, προκαλώντας ωστόσο στην πόλη τεράστιες απώλειες και καταστροφές.

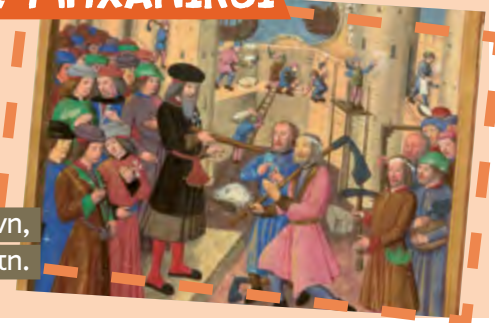
Σουλεϊμάν Α΄ Μεγαλοπρεπής
(1494–1566)

Η πολύμηνη πολιορκία της Ρόδου από τον σουλτάνο Σουλεϊμάν Α΄ οδήγησε στη συνθηκολόγηση των δύο μερών και την παράδοση της πόλης στους Οθωμανούς το Δεκέμβριο του 1522.

ΜΑΣΤΟΡΕΣ, ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΕΣ & ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ

Τα οικοδομικά έργα των οχυρώσεων της Ρόδου εκτελούσαν τεχνίτες, που αναφέρονται ως *μάστορες* (*magistri muratores*). Ο πρωτομαΐστορας ή πρωτομάστορας (*protomagistro*) αναλάμβανε τη σχεδίαση και διεύθυνση των οχυρωματικών ή άλλων δημόσιων έργων.

Σε επιγραφή του 1457, εντοιχισμένη στην πύλη του Αγίου Ιωάννη, διακρίνεται το όνομα του πιο γνωστού πρωτομάστορα, Μανόλη Κούντη.

ΔΥΤΙΚΟΙ ΛΟΓΙΟΙ

Cristoforo Buondelmonti
(περ. 1385–περ. 1430)

Ο Φλωρεντίνος μοναχός και γεωγράφος παρέμεινε για οκτώ χρόνια στη Ρόδο. Το έργο του «*Liber Insularum Archipelagi*» αποτελεί ένα πρότυπο για την εποχή του νησολόγιο με χάρτες και κείμενα για το Αιγαίο.

Guillaume Caoursin
(1430–1501)

Γάλλος λόγιος που έζησε στη Ρόδο και υπηρέτησε ως υποκαγκελάριος του Τάγματος. Σημαντικό έργο του αποτελεί η περιγραφή της πολιορκίας της πόλης από τους Οθωμανούς το 1480.

ΕΛΛΗΝΕΣ ΛΟΓΙΟΙ

Εμμανουήλ Γεωργιάδης
(περ. 1445–περ. 1500)

Ο Ρόδιος λόγιος και κληρικός συνέγραψε το έμμετρο έργο «Το θανατικόν της Ρόδου» που αναφέρεται στην επιδημία πανώλης που ξέσπασε στην ιπποτοκρατούμενη πόλη της Ρόδου τον Οκτώβριο του 1498.

Γεώργιος Καλύβας
(–1527)

Ο ντόπιος κληρικός και λόγιος περιέγραψε μεταξύ άλλων την άλωση της Ρόδου από τον Σουλεϊμάν το 1522. Μετά την πολιορκία της πόλης, έχοντας χάσει την περιουσία και την πλούσια βιβλιοθήκη του, κατέφυγε στη Σητεία, όπου ίδρυσε Σχολή.

Ένα μνημείο γεννιέται

ΠΕΡΙΗΓΗΤΕΣ ΚΑΙ ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΟΙ

Η Ρόδος από νωρίς προσέλκυσε το ενδιαφέρον ξένων περιηγητών και χαρτογράφων, συχνά κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους προς τους Αγίους Τόπους.

4. Benedetto Bordone, Χάρτης της Ρόδου, 1547.

Στα έργα τους, τα isolaria, περιλαμβάνονται πολύτιμες πληροφορίες για τη ζωή στο νησί, ενώ συχνά αποτυπώνονται πολλά από τα αξιοθέατα της πόλης.

ΠΑΛΑΙΟΙ ΚΑΙ ΝΕΟΤΕΡΟΙ ΜΕΛΕΤΗΤΕΣ

Η μελέτη της ιστορίας των Ιωαννιτών Ιπποτών είχε ήδη ξεκινήσει από τους μεσαιωνικούς χρόνους!

Τον 20ό αι. Έλληνες και ξένοι ερευνητές ανασκάπτουν στη Ρόδο και πρωτοστατούν στην αποκατάσταση και ανάδειξη του μνημειακού της πλούτου.

Το ιστορικό της πολιορκίας της Ρόδου το 1480 καταγράφει ο λόγιος Guillaume Caoursin. Το έργο του επίσης ιστορικού Giacomo Bosio (1544–1627) και μέλους του Τάγματος, παραμένει αναντικατάστατη πηγή για την ιστορία των Ιωαννιτών Ιπποτών.

Η καταγραφή των οχυρώσεων και των μνημείων της πόλης από τον Γάλλο αρχιτέκτονα και αρχαιολόγο Albert Gabriel (1883–1972) αποτελεί σημαντικό επιστημονικό έργο κατά την περίοδο της Ιταλοκρατίας (1912–1947).

Από τους μεταγενέστερους ερευνητές, ο βυζαντινολόγος Ηλίας Κόλλιας (1936–2007), θεωρείται ο θεμελιωτής της μελέτης και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ρόδου.

Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ

ΤΗΣ «ΙΤΑΛΙΚΗΣ ΡΟΔΟΥ»

Κατά την περίοδο της Ιταλοκρατίας στα Δωδεκάνησα (1912–1947), οι Ιταλοί προχώρησαν σε εκτεταμένες αρχαιολογικές ανασκαφές και δραστικές αναστηλώσεις των ιπποτικών μνημείων της μεσαιωνικής πόλης της Ρόδου.

«Τα λείψανα των προγονικών έργων υποβαστάζουν τις ανωδομές των επιγόνων. 1930 μ.Χ. Φασιστικό έτος Θ.»⁷

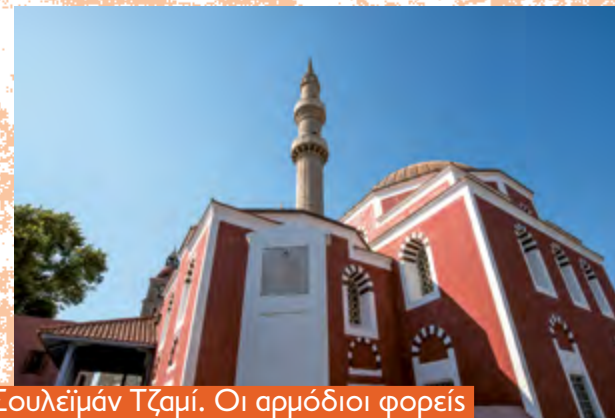
Στο πλαίσιο της πολιτικής ιδεολογίας του φασισμού δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην ανάδειξη της «λατινικής–ιπποτικής» ταυτότητας των μνημείων, αδιαφορώντας για τη διατήρηση της αυθεντικής μορφής, αλλά και για τις μεταγενέστερες οικοδομικές φάσεις της τουρκοκρατίας.

ΕΡΓΑ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Το ελληνικό κράτος αμέσως μετά την ενσωμάτωση των Δωδεκανήσων (1947), μερίμνησε για την κήρυξη και προστασία των περισσότερων μνημείων της Ρόδου, ενώ το 1960 κήρυξε ολόκληρη τη μεσαιωνική πόλη ως ιστορικό μνημείο που προστατεύεται από τον Αρχαιολογικό Νόμο.

Η Παναγία του Μπούργκου και το Σουλεϊμάν Τζαμί. Οι αρμόδιοι φορείς τιμήθηκαν για την αποκατάστασή τους με το βραβείο της Europa Nostra, του πανευρωπαϊκού οργανισμού για την πολιτιστική κληρονομιά.

Για την ανάδειξη της μεσαιωνικής πόλης της Ρόδου, η οποία αποτελεί ένα ζωντανό οικιστικό σύνολο με μεγάλη τουριστική ανάπτυξη, ιδρύθηκε το 1985 το Γραφείο Συντήρησης και Αποκατάστασης Μεσαιωνικής Πόλης της Ρόδου (1985–2005), ενώ, το 1998, συγκροτήθηκε η Επιστημονική Επιτροπή Παρακολούθησης Έργων στα Μνημεία της Μεσαιωνικής Πόλης της Ρόδου (1998–2016). Οι δύο φορείς, εκτός από το επιστημονικό και αναστηλωτικό τους έργο, είχαν ως στόχο τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων της παλιάς πόλης.

Το έργο της αποκατάστασης της μεσαιωνικής πόλης συνεχίζει σήμερα η Εφορεία Αρχαιοτήτων Δωδεκανήσου.

Ένα ξεχωριστό μνημείο...

Μία πόλη-κάστρο κατά τα πρότυπα της Μεσογείου

Η σημερινή μορφή της Ρόδου, μίας από τις πιο όμορφες και καλοδιατηρημένες πόλεις-κάστρα του Αιγαίου, είναι το αποτέλεσμα πολλών περιόδων και ποικίλων επιδράσεων, με κυρίαρχη εκείνη των Ιωαννιτών Ιπποτών, οπότε η πόλη γνωρίζει μεγάλη ακμή και αποκτά την πολεοδομική οργάνωση, τα ισχυρά τείχη και το πλήθος των κτηρίων που αντικρίζει ο σημερινός επισκέπτης.

5. Πύλη D' Amboise.

6. Παλάτι Μεγάλου Μάγιστρου.

Την περίοδο των Ιωαννιτών Ιπποτών, η πόλη τετραπλασιάζεται σε έκταση και χωρίζεται με ένα εσωτερικό τείχος σε δύο άνισα τμήματα. Στο βόρειο και μικρότερο, το Κολλλάκιο, όπου κατοικούν τα μέλη του ιπποτικού τάγματος, ήταν συγκεντρωμένα τα διοικητικά και εκκλησιαστικά κτίρια της πόλης. Ως κύριο άξονα είχε την οδό των Ιπποτών. Στο νότιο και μεγαλύτερο τμήμα της πόλης, το Μπούργκο, ζούσε ο υπόλοιπος πληθυσμός. Το Μπούργκο διέσχιζε ο δρόμος της Αγοράς με καταστήματα, εργαστήρια και αποθήκες. Στο ψηλότερο ΒΔ άκρο του Κολλλάκιου υψωνόταν το παλάτι του Μεγάλου Μαγίστρου, το στρατιωτικό και διοικητικό κέντρο της πόλης και ταυτόχρονα η τελευταία γραμμή άμυνας του πληθυσμού σε περίπτωση πολιορκίας.

Η μεσαιωνική Ρόδος διέθετε τρία λιμάνια: το κύριο και μεγαλύτερο λιμάνι, που προστατευόταν από δύο ψηλούς πύργους και έκλεινε με αλυσίδα, το Μανδράκι και την Ακαντιά.

Υπό την κυριαρχία των Δυτικών

Μετά τη Δ΄ Σταυροφορία τα περισσότερα νησιά του Αιγαίου περιήλθαν στην κυριαρχία των Βενετών, της ισχυρότερης ναυτικής δύναμης της εποχής.

Στη Ρόδο οι Ιωαννίτες Ιππότες πέτυχαν την υπό όρους συνθηκολόγηση του βυζαντινού αυτοκράτορα για την παράδοση της πόλης το 1309.

Γρήγορα επεκτείνουν την κυριαρχία τους στα περισσότερα από τα υπόλοιπα νησιά των Δωδεκανήσων, εγκαινιάζοντας μία νέα ιστορική περίοδο για την περιοχή, διάρκειας δύο περίπου αιώνων. Το 1522 ύστερα από την πολύμηνη πολιορκία του σουλτάνου Σουλεϊμάν του Μεγαλοπρεπή, οι Ιωαννίτες Ιππότες εγκαταλείπουν τη Ρόδο για να εγκατασταθούν στη Μάλτα, αφήνοντας πίσω τους πλήθος μνημείων, ανεξίτηλα ίχνη της μακρόχρονης παρουσίας τους στο νησί.

...με διαχρονική ακτινοβολία ★1

Το Τάγμα των Ιωαννιτών Ιπποτών της Ιερουσαλήμ

Το τάγμα των Ιπποτών του Ιωάννη, όπως ονομάστηκε από το προσάτη του άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο, αποτελεί ένα από τα στρατιωτικά μοναστικά τάγματα που ιδρύονται κατά τη διάρκεια των Σταυροφοριών, για να περιθάλψουν τους δυτικούς προσκυνητές των Αγίων Τόπων και να υπερασπιστούν τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία. Σταδιακά αποκτούν και στρατιωτικό χαρακτήρα και μάχονται εναντίον των μουσουλμάνων. Οι μοναχοί-πολεμιστές του τάγματος εγκαταλείπουν τους Αγίους Τόπους με την πτώση της Άκρας το 1291 και τη συνακόλουθη κατάλυση του σταυροφορικού Βασιλείου της Ιερουσαλήμ. Στην αρχή καταφεύγουν στην Κύπρο, μέχρι την εγκατάστασή τους στη Ρόδο το 1309.

7. Καστελλανία, το κτήριο που στέγαζε το ποινικό δικαστήριο των ιπποτών.

8. Κατάλυμα –ξενώνας– της γλώσσας της Ωβέρνης.

Στη διοίκηση του νησιού συμμετείχε το Συμβούλιο (Conseil) που απαρτιζόταν από ανώτατους αξιωματούχους, έναν από κάθε γλώσσα.

Οι ιππότες κατάγονταν από διάφορες χώρες της Βόρειας και Δυτικής Ευρώπης. Όσοι ανήκαν στην ίδια εθνότητα αποτελούσαν μία γλώσσα⁸. Εκλεγμένος αρχηγός του κράτους τους ήταν ο μεγάλος μάγιστρος με ισόβια θητεία.

Ένα ξεχωριστό μνημείο...

Ρόδος, η απόρθητη πόλη

Οι Ιωαννίτες Ιππότες έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την οχύρωση της πόλης της Ρόδου, του πολιτικού και διοικητικού κέντρου του ιπποτικού κράτους, που πέρα από τους πολυάριθμους εχθρούς, είχε να αντιμετωπίσει και τη μόνιμη απειλή των Οθωμανών. Εδώ κατασκευάστηκαν μερικά από τα πιο αξιόλογα οχυρωματικά έργα της περιόδου στην Ανατολική Μεσόγειο.

9. Πύλη Κανονιών.

10. Τμήμα του τείχους και ο κυκλικός Πύργος της Ιταλίας (Carretto).

Το λιμάνι της Ρόδου με την αλυσίδα σε χαρακτηριστικό του 16ου αι.

Τα θαυμαστά τείχη

Οι Ιωαννίτες Ιππότες επισκευάζουν και επεκτείνουν συνεχώς τα τείχη της πόλης, ανταποκρινόμενοι στις ανάγκες της κάθε εποχής, όπως στη διευρυμένη χρήση της πυρίτιδας και των πυροβόλων όπλων από τον 15ο αι. και εξής. Με περίμετρο 3,5 χλμ. και πάχος που φτάνει μέχρι και τα 14 μ., ενισχυμένα σε τακτά διαστήματα με πύργους, ισχυρούς προμαχώνες και προτειχίσματα, μεγάλη τάφρο πλάτους από 20 έως 60 μ. και ισχυρά επιμήκη προχώματα, τα τείχη της Ρόδου προκαλούσαν το θαυμασμό των περιηγητών του Μεσαίωνα, που θεωρούσαν την πόλη της Ρόδου απόρθητη και προπύργιο της χριστιανοσύνης στον χώρο της Ανατολικής Μεσογείου.

Ο «φόρος της αλυσίδας»

Για την αντιμετώπιση του κόστους των οχυρωματικών έργων επιβάλλεται το 1462 ειδικός φόρος 2,5% επί της αξίας των εμπορευμάτων που εισάγονταν στο λιμάνι της Ρόδου. Ο φόρος ήταν απαραίτητο να πληρωθεί προκειμένου να βυθιστεί η αλυσίδα που έφραζε το λιμάνι και να επιτραπεί έτσι η είσοδος του πλοίου.

...με διαχρονική ακτινοβολία ★ 2

Τα κάστρα των Ιωαννιτών Ιπποτών στα Δωδεκάνησα

Οι Ιωαννίτες Ιππότες αναπτύσσουν ένα πυκνό οχυρωματικό δίκτυο σε όλα τα νησιά της Δωδεκανήσου. Εκσυγχρονίζουν τα υπάρχοντα κάστρα της Ρόδου και των νησιών που τελούν υπό την κυριαρχία τους, χτίζουν νέα, ενώ αναπτύσσουν ένα πυκνό δίκτυο από πύργους–παρατηρητήρια για την έγκαιρη προειδοποίηση του πληθυσμού σε περίπτωση κινδύνου.

Το ιπποτικό κάστρο Krak des Chevaliers
στους Αγίους Τόπους,
τη σημερινή Συρία, είναι μνημείο
Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

11. Κάστρο Νερατζιάς, Κως.

12. Κάστρο του Κολοσσίου, Κύπρος.

Εκτός συνόρων!

Με τους Ιωαννίτες Ιππότες συνδέεται ένας μεγάλος αριθμός ισχυρών κάστρων στις περιοχές της επικράτειάς τους, στους Αγίους Τόπους, την Κύπρο και τη Μάλτα.

Υπολογίζονται 56 ιπποτικά κάστρα στα Δωδεκάνησα, τα 21 από τα οποία βρίσκονται στο νησί της Ρόδου. Στα περισσότερα από αυτά, οι κάτοικοι κατέφευγαν μόνο σε περίπτωση ανάγκης. Η Ρόδος, όπως και το κάστρο της Νερατζιάς, και πιθανώς της Αντιμάχειας, στο νησί της Κω, αποτελούσαν τα μόνα κάστρα, στα οποία ήταν εγκατεστημένοι οι μόνιμοι πληθυσμοί. Σε περίπτωση πολιορκίας οι κάτοικοι των γύρω νησιών κατέφευγαν στο καλύτερα οχυρωμένο κάστρο της Ρόδου.

Κάστρα – καταφύγια

Ένα ξεχωριστό μνημείο...

Μία πολυάνθρωπη πόλη

Στη μεσαιωνική Ρόδο κατοικούσε ένα ετερόκλητο πλήθος ανθρώπων με διαφορετικό κοινωνικό, γλωσσικό, θρησκευτικό και πολιτιστικό υπόβαθρο. Κυρίαρχο πληθυσμιακό στοιχείο της πόλης εξακολουθούσε να αποτελεί ο γηγενής ελληνικός πληθυσμός που κατοικούσε κυρίως στο Μπούργκο. Εντός των τειχών, εκτός από τους ολιγάριθμους Ιωαννίτες Ιππότες, ζούσαν καθολικοί από περιοχές της Δυτικής και Βόρειας Ευρώπης, οι οποίοι διαμόρφωσαν μία τοπική αριστοκρατία, που μετέφερε στη Ρόδο τον δυτικό τρόπο ζωής. Σημαντικό πληθυσμιακό στοιχείο της πόλης αποτελούσαν επίσης οι Εβραίοι, ενώ δεν έλειπαν Αρμένιοι, Άραβες από τη Συρία και την Αίγυπτο, Τούρκοι και Μαυριτανοί έμποροι, ακόμη και τσιγγάνοι. Στη Ρόδο διαβιούσαν και πολλοί σκλάβοι.

13. Το λιμάνι της Ρόδου.

14. Παναγία του Κάστρου, βυζαντινός ναός 11ου αι.

15. Παναγία του Κάστρου, τοιχογραφία αγίας Λουκίας, 14ος αι.

Οικονομική άνθηση

Οι διπλωματικές και εμπορικές επαφές των ιπποτών έδωσαν ώθηση στην οικονομία της πόλης. Το λιμάνι της Ρόδου αναδεικνύεται σε ένα από τα σημαντικότερα της Ανατολικής Μεσογείου. Το εμπόριο διακινούνταν στο μεγαλύτερο μέρος του από Καταλανούς, Γενουάτες και Βενετούς, χωρίς να αποκλείονται και Έλληνες έμποροι.

Πολλοί φορούν μεταξωτά,
βελούδα, τζαμηλότια,
Πάσα λογής κατακοπτά,
φαρδειά τα μανικότια...

Εμμανουήλ Γεωργιλιάς,
Το θανατικόν της Ρόδου, 1498.

Ροδιακή «εκλεκτική» τάση στις τέχνες

Στα μνημεία της Ρόδου συχνά συνυπάρχουν στοιχεία της βυζαντινής τέχνης με χαρακτηριστικά της δυτικοευρωπαϊκής, γοθικής και αναγεννησιακής τέχνης, προσδίδοντας τους ιδιαίτερο και μοναδικό χαρακτήρα.

...με διαχρονική ακτινοβολία ★3

Ρόδος, σταυροδρόμι πολιτισμών

Η σημερινή πόλη αποτελεί ένα τυπικό παράδειγμα διαχρονικής πολυπολιτισμικής μεσογειακής πόλης. Εντός της μεσαιωνικής οχύρωσης σμίγουν αρμονικά αρχιτεκτονήματα όλων των ιστορικών περιόδων, διαμορφώνοντας έτσι ένα γοητευτικό σύνολο που αποτυπώνει τη μακραίωνη ιστορία της πόλης και μας ταξιδεύει στον χρόνο!

Το emblematico ξενοδοχείο Grande Albergo delle Rosse στο λιμάνι, στην αρχική μορφή του (1927), όπου υπογράφηκε η ίδρυση του κράτους του Ισραήλ το 1948.

17. Άποψη της πόλης.

Μεγάλη τουριστική ανάπτυξη

Οι Ιταλοί κατά τη διάρκεια της Ιταλοκρατίας (1912–1947) προόριζαν το «νησί του Ήλιου» ως ένα τουριστικό πόλο έλξης για εύπορους ταξιδιώτες. Τα μνημεία της πόλης, οι χρυσές αμμουδιές του νησιού, το όμορφο φυσικό περιβάλλον και η φιλοξενία των κατοίκων συνέβαλλαν ώστε από τη δεκαετία του 1960 να γνωρίσει μεγάλη τουριστική ανάπτυξη.

Αρκετές κινηματογραφικές ταινίες είναι γυρισμένες στο ιδανικό σκηνικό της μεσαιωνικής πόλης της Ρόδου, που χαρακτηρίστηκε ως το «Χόλυγουντ της Ελλάδας».

Η πρεμιέρα της ταινίας «Τα κανόνια του Ναβαρόνε» (The Guns of Navarone, 1961) έγινε στο Λονδίνο παρουσία της βασίλισσας Ελισάβετ, αποτελώντας θαυμάσια ευκαιρία για την προβολή του νησιού στο ευρύ κοινό.

Σκηνικό για ταινίες

Μνημειώδεις διάλογοι

ΕΛΛΑΔΑ

Παλαιά Πόλη της Κέρκυρας

Μία από τις καλύτερα διατηρημένες οχυρωμένες πόλεις–λιμάνια της Μεσογείου στο Ιόνιο Πέλαγος της περιόδου της κυριαρχίας των Βενετών.

ΕΛΛΑΔΑ

Κάστρο της Μυτιλήνης

Ένα από τα ισχυρότερα κάστρα–λιμάνια, εξαιρετικό δείγμα οχυρωματικής αρχιτεκτονικής των Γενουατών στο Βορειοανατολικό Αιγαίο.

ΜΑΛΤΑ

Βαλέτα

Ιστορική πρωτεύουσα της Μάλτας, όπου εγκαταστάθηκαν οι Ιωαννίτες Ιππότες το 1530, λίγο μετά την αποχώρησή τους από τη Ρόδο το 1522.

Εντός των τειχών της πόλης διατηρούνται 320 τουλάχιστον μνημεία διαφορετικών περιόδων.

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
& ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ!

ΥΕΜΕΝΗ

Παλαιά Πόλη Shibam

Οχυρωμένη πόλη του 16ου αιώνα με εντυπωσιακούς πανύψηλους πύργους από πηλό, γνωστή ως «Το Μανχάταν της ερήμου».

Ένα μήνυμα του σήμερα...

«Οσπιταλιέροι»⁹

Μία από τις κύριες αποστολές των Ιωαννιτών Ιπποτών υπήρξε η περίθαλψη των Σταυροφόρων και των προσκυνητών στους Αγίους Τόπους.

Η αποστολή αυτή τηρήθηκε απρόσκοπτα σε όλες τις περιοχές που έδρασαν οι ιππότες του Τάγματος. Στην Ιερουσαλήμ από τον 12ο αιώνα ήταν υπεύθυνοι για τη λειτουργία ενός μεγάλου νοσοκομείου κοντά στον Πανάγιο Τάφο.

Η ίδρυση του πρώτου νοσοκομείου στη Ρόδο, γνωστού ως Παλαιού Νοσοκομείου, αποφασίστηκε ήδη το 1313, λίγο μετά την εγκατάστασή τους στο νησί. Το 1440 ξεκίνησε η κατασκευή του δεύτερου νοσοκομείου (Νέο Νοσοκομείο), εντός του *Κολλάκιου*. Το επιβλητικό διώροφο κτήριο, που στεγάζει σήμερα το Αρχαιολογικό Μουσείο της πόλης, αποτελείται από πολυάριθμα δωμάτια γύρω από μία μεγάλη, τετράγωνη, εσωτερική αυλή.

Οι Ιωαννίτες Ιππότες αναλάμβαναν επίσης τη φροντίδα για τους φτωχούς, τις χήρες και τα ορφανά, αλλά και τη φιλοξενία των προσκυνητών.

18. Εσωτερική άποψη του «Νέου Νοσοκομείου» στη Ρόδο.

...για ένα καλύτερο αύριο!

Στόχοι 2030 >

3 ΚΑΛΗ
ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ
ΕΥΗΜΕΡΙΑ

Διασφαλίζουμε μία ζωή με υγεία και προάγουμε την ευημερία για όλους, σε όλες τις ηλικίες!

σημειώσεις

1. Το χάλκινο άγαλμα του θεού Ήλιου, προστάτη του νησιού, φιλοτεχνήθηκε από τον γλύπτη Χάρη τον Λίνδιο, στις αρχές του 3ου αι. π.Χ. ως δείγμα ευγνωμοσύνης για την προστασία της πόλης από την πολύμηνη πολιορκία του Δημητρίου Πολιορκητή. Κατέρρευσε από τον σεισμό του 226 π.Χ. και δεν σώζεται σήμερα. Το μέγεθος και η πρωτοποριακή τεχνική κατασκευής του αγάλματος εντυπωσίασαν τους αρχαίους που το κατέταξαν στα Επτά Θαύματα του Κόσμου.
2. «ἔστι γὰρ ὄντως ἡ πόλις Ἡλίου, πρέπον ἔχουσα τῷ θεῷ τὸ κάλλος», Πίνδαρος (α΄ μισό 5ου αι. π.Χ.) Σύμφωνα με τον Πίνδαρο, όταν ο Δίας μοίρασε τη γη στους ολύμπιους θεούς ο Ήλιος έλειπε. Τότε ζήτησε από τον Δία παραπονεμένος να του δώσει τη γη που θα αναδυόταν από τη θάλασσα κατά την ανατολή. Το επόμενο πρωί αναδύθηκε το νησί της Ρόδου και ο Ήλιος εντυπωσιασμένος από την ομορφιά της, την έλουσε με τις ακτίνες του. Από τότε η Ρόδος θεωρείται το νησί του Ήλιου, το πιο φωτεινό και λαμπερό νησί.
3. Ο Ιππόδαμος ο Μιλήσιος (5ος αι. π.Χ.) θεωρείται ο «πατέρας της πολεοδομίας» καθώς εκπόνησε τα σχέδια της Μιλήτου, της Ρόδου, του Πειραιά και πολλών άλλων αρχαίων πόλεων. Το ιπποδάμειο σύστημα οργανώνει την ιδανική πόλη με βάση τη χάραξη παράλληλων και κάθετων δρόμων, ώστε να δημιουργούνται οικοδομικά τετράγωνα και ευρύχωρες πλατείες με κατάλληλο προσανατολισμό. Οι θέσεις των διοικητικών κτηρίων, των ναών και των κατοικιών είναι καθορισμένες με ακρίβεια και υπάρχει υπόγεια υδροδότηση και αποχέτευση.
4. Το έμβλημα αποτελεί διακριτικό σύμβολο μίας οικογένειας ανώτερης κοινωνικής τάξης ή κάθε είδους πολιτικής, θρησκευτικής κλπ. οργάνωσης ή θεσμού (θρησκευτικά τάγματα, φιλανθρωπικά ιδρύματα κ.ά.). Στη Ρόδο διατηρούνται τουλάχιστον 191 διαφορετικά εμβλήματα, τα περισσότερα λαξευμένα σε λίθο και εντοιχισμένα στα τείχη και σε κτήρια της ιπποτικής εποχής.
5. Ο συνοδός μας είναι εμπνευσμένος από τον υψηλόβαθμο αυλικό, λόγιο και υποκαγκελάριο Guillaume Caoursin. Η ιστορία τοποθετείται στις αρχές του 16ου αι. όταν έφθαναν στη Ρόδο ειδικοί μηχανικοί και αρχιτέκτονες για να εξετάσουν και να ενισχύσουν τα τείχη, με πρόσκληση των μαγίστρων. Οι Οθωμανοί κατέλαβαν τελικά τη Ρόδο το 1522, όμως η ενίσχυση των τειχών ήταν συνεχής προτεραιότητα μέχρι τότε. Χαρακτηριστικά βλ. τον μηχανικό Matteo Gioeni, και τον επίσης Ιταλό αρχιτέκτονα Basilio dalla Scuola που έφθασε το 1519 στη Ρόδο με πρόσκληση του Μεγάλου Μαγίστρου Fabrizio del Carretto (1513–1521) με σκοπό την ενίσχυση των οχυρώσεων της Ρόδου, μπροστά στο κίνδυνο της τουρκικής απειλής.
6. Για το «Τάγμα των Ιπποτών του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου» ή «του Νοσοκομείου», βλ παρακάτω, σ. 18 κ.ε., ιδίως σ. 19, 25.
7. Μετάφραση της ιταλικής επιγραφής που είναι εντοιχισμένη στο σύγχρονο κτήριο της Δημοτικής Πινακοθήκης που ανεγέρθηκε το 1930, πάνω από ερείπια ιπποτικών κτηρίων, για να στεγάσει ιταλικές επιχειρήσεις,
8. Οι γλώσσες, δηλαδή οι εθνότητες, ήταν οκτώ: της Προβηγκίας, της Ωβέρνης, της Γαλλίας, της Αγγλίας, της Γερμανίας, της Ιταλίας, της Αραγωνίας και της Καστίλης. Κάθε μία διατηρούσε στη Ρόδο κατάλυμα (auberge), έναν ξενώνα, όπου συγκεντρώνονταν τα μέλη της και πολεμούσε σε συγκεκριμένη θέση της οχύρωσης.
9. Οι Ιωαννίτες Ιππότες ήταν γνωστοί και ως Οσπιτάλιοι ιππότες ή Ιππότες του Νοσοκομείου.

βιβλιογραφία

Αρχοντόπουλος Θ.Α., *Ο ναός της Αγίας Αικατερίνης στην πόλη της Ρόδου και η ζωγραφική του ύστερου μεσαίωνα στα Δωδεκάνησα, (1309–1453)*, Ρόδος–Αθήνα 2010.

15 χρόνια έργων αποκατάστασης στη μεσαιωνική πόλη της Ρόδου: Πρακτικά του Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου, Ρόδος, 14–18 Νοεμβρίου 2001, 2 τόμ. Αθήνα 2007.

Η Ρόδος από τον 4ο αιώνα μ.Χ. μέχρι την κατάληψη της από τους Τούρκους (1522): Παλάτι Μεγάλου Μαγίστρου (κατ. έκθ.), Αθήνα 2004.

Καρανάσος Κ., «Μεσαιωνική πόλη της Ρόδου: Η πολιτική της ανάπτυξης του περιβάλλοντος της ιστορικής πόλης κατά τη διάρκεια της Ιταλικής κατοχής 1912-1947», στο Μ. Κορρές–Στ. Μαμαλούκος–Κ. Ζάμπας–Φ. Μαλλούχου–Τufano (επιμ.), *Ἡρώς Κτίστης: Μνήμη Χαράλαμπου Μπούρα*, τόμ. 1, Αθήνα 2018, 487–498.

Καρασάββα–Τσιλιγγίρη Φ., «Το παλιό Νοσοκομείο (Vetera Infirmaria) στη Ρόδο: Παρατηρήσεις στην τοπογραφία της μεσαιωνικής πόλης», *Ενώ και Εσπέρι* 3 (1996-1997), 69–82.

Κόλλιας Η., *Η μεσαιωνική πόλη της Ρόδου και το παλάτι του Μεγάλου Μαγίστρου*, Αθήνα 1994 (1η έκδ.).

Κόλλιας Η.Ε., «Μάστορες, πρωτομάστορες και μηχανικοί των μεσαιωνικών οχυρώσεων της Ρόδου», *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας* 20 (1998), 149–164.

Κόλλιας Η.Ε., *Η μνημειακή εκλεκτική ζωγραφική στη Ρόδο στα τέλη του 15ου και στις αρχές του 16ου αιώνα, μνήμη Μανόλη Χατζηδάκη*, Ακαδημία Αθηνών, 29 Φεβρουαρίου 2000, Αθήνα 2000.

Μανούσου–Ντέλλα Κ., «Οι θαλάσσιες οχυρώσεις και τα λιμάνια της πόλης της Ρόδου», *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας* 20 (2009), 67–80.

Μανούσου–Ντέλλα Κ.–Ντέλλας Γ. (επιμ.), *Μεσαιωνική πόλη Ρόδου: Έργα αποκατάστασης 2011–2016*, Ρόδος: 2017.

Μαριά Μ.Μ., *Ρόδος: Ένας περίπατος στην παλιά πόλη*, Ρόδος 2019.

Ρόδος 2.400 χρόνια: Η πόλη της Ρόδου από την ίδρυση της μέχρι την κατάληψη από τους Τούρκους (1523): Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο, Ρόδος, 24-29 Οκτωβρίου 1993, Πρακτικά, 2 τόμ., Αθήνα 1999.

Τρυποσκούφη Α.–Τσιτούρη Α. (επιμ.), *Ενεοί και Ιωαννίτες ιππότες: Δίκτυα οχυρωματικής αρχιτεκτονικής, πειραματική ενέργεια ARCI-MED*, Αθήνα 2001.

Τσιριπανλής Ζ.Ν., *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες στα χρόνια των Ιωαννιτών Ιπποτών, 14ος–16ος αι.: Συλλογή ιστορικών μελετών*, Ρόδος 1991.

De Vaire J.-B.–Vissière L., *Tous les deables d'enfer: Relations du siège de Rhodes par les Ottomans en 1480*, Γενεύη 2014.

Gabriel A., *La cité de Rhodes, MCCCX–MDXXII*, τόμ. 1: *Topographie, architecture militaire*, τόμ. 2: *Architecture civil et religieuse*, Παρίσι 1921–1923.

Heinrich G.St (επιμ.), *Εμμανουήλ Μανόλης Λιμενίτης, Το Θανατικό της Ρόδου*, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών/Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη,

Αθήνα 2015.

Kasdagli A.M., *Stone Carving of the Hospitaller Period in Rhodes: Displaced Pieces and Fragments*, Οξφόρδη 2016.

Kasdagli A.M.–Katsioti A.–Michaelidou M., “Archaeology on Rhodes and the Knights of Saint John of Jerusalem”, στο Edbury P.–Kalopissi-Verti S. (επιμ.), *Archaeology and the Crusades: Proceedings of the Round Table, Nicosia, 1 February 2005*, Αθήνα 2007, 35–62.

Luttrell A., *The town of Rhodes: 1306–1356*, Ρόδος 2003.

Maglio E., *Rhodes: Forme urbaine et architecture religieuse (XIVe–XVIIIe siècles)*, Aix–en–Provence 2016.

Zoitou S., *Staging Holiness: The case of Hospitaller Rhodes (ca. 1309–1522)*, Λέιντεν–Βοστώνη 2020.

Πηγές στο διαδίκτυο

http://odysseus.culture.gr/h/3/gh351.jsp?obj_id=7029

<https://whc.unesco.org/en/list/493/>

Αρχαιολογικά Μουσεία της Ελλάδας: <https://archaeologicalmuseums.gr/en/museum/5df34af3deca5e2d79e8c136/archaeological-museum-of-rhodes>

Δήμος Ρόδου, Πολιτιστικός και Ιστορικός Ξεναγός/Cultural and Historical Guide: <http://tourism.rhodes.gr/?p=7103>

Εφορεία Αρχαιοτήτων Δωδεκανήσου, Μουσεία–Μνημεία–Αρχαιολογικοί χώροι, Ρόδος: <https://efadod.gr/>

Ευρωπαϊκό Κέντρο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων, Εξερευνώντας τον κόσμο του Βυζαντίου/Exploring the Byzantine World: [http://www.exploringbyzantium.gr/EKBM/](http://www.exploringbyzantium.gr/EKBM/Page?name=monument&id=2&sub=657&s=ub2=68&lang=gr&template=infokiosk)Page?name=monument&id=2&sub=657&s=ub2=68&lang=gr&template=infokiosk

«Το θανατικό της Ρόδου» στο Wagner Guilelmus (επιμ.), *Carmina graeca mediaevi*, Λειψία 1874., σ. 32-52. https://www.google.gr/books/edition/Carmina_graeca_mediaevi/i6QUkOtP2YUC?hl=en&gbpv=1&dq=%CE%B1%CE%B4%CE%B5%CE%BB%CF%86%CE%AC%CE%B4%CE%B5%CF%82&pg=PA38&printsec=frontcover

Bordon Benedetto, *Isolario (Libro de tutte isole del mondo)*, έκδοση του 1534. <https://archive.org/details/hin-wel-all-00001957-001/page/n141/mode/2up?view=theater>

προέλευση εικόνων

Εξώφυλλο: ΥΠΠΟ/ΔΑΜΕΕΠ

1. ΥΠΠΟ/ΔΑΜΕΕΠ

2. https://no.m.wikipedia.org/wiki/File:Rhodos_1493.png

3. ΥΠΠΟ/ΔΑΜΕΕΠ

4. https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Maps_by_Benedetto_Bordon#/media/File:Map_of_Rhodes_-_Bordone_Benedetto_-_1547.jpg

5. ΥΠΠΟ/ΔΑΜΕΕΠ

6. ΥΠΠΟ/ΔΑΜΕΕΠ

7. ΥΠΠΟ/ΔΑΜΕΕΠ

8. ΥΠΠΟ/ΔΑΜΕΕΠ

9. ΥΠΠΟ/ΔΑΜΕΕΠ

10. ΥΠΠΟ/ΔΑΜΕΕΠ

11. https://el.wikipedia.org/wiki/Κάστρο_της_Νεραντζιάς_Κω#/media/Αρχείο:Inside_Neratzia.jpg

12. https://el.wikipedia.org/wiki/Κάστρο_Κολοσσίου#/media/Αρχείο:Kolossi_Castle_01.JPG

13. ΥΠΠΟ/ΔΑΜΕΕΠ

14. ΥΠΠΟ/ΔΑΜΕΕΠ

15. ΥΠΠΟ/ΔΑΜΕΕΠ

16. 50 Vintage Travel Posters of Greece, <https://greekerthanthegreeks.com/time-travel-in-greece/>

17. ΥΠΠΟ/ΔΑΜΕΕΠ

18. ΥΠΠΟ/ΔΑΜΕΕΠ

ΜΝΗΜΕΙΩΔΕΙΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ

στα ελληνικά μνημεία unesco

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Πολιτισμού

Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς

- Διεύθυνση Αρχαιολογικών Μουσείων,
- Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων
- Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και Επικοινωνίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ISBN 978-960-386-607-7